

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO XXVI SKYRIAUS
PAVADINIMO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 175¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO
NR. XI-2234 8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
POLITINIŲ PARTIJŲ ĮSTATYMO NR. I-606 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 30 STRAIPSNIŲ IR
PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – PPI),
LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ KAMPAIJŲ FINANSAVIMO IR
FINANSAVIMO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-2428 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22
STRAIPSNIŲ IR KETVIRTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO ĮSTATYMO
(toliau – PKFFKĮ), LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ
KODEKSO 93, 544 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – ANK),
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS ĮSTATYMO
NR. IX-985 3 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12¹ IR 12²
STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO (toliau – VRKĮ), LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR
PARAMOS ĮSTATYMO NR. I-172 13 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-
1331 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (toliau kartu – Projektai)
(TAP-18-1874; TAIS NR. 18-11422(2))**

2018-11-23 Nr. NV-3109

Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (toliau – NSGK) atlikto parlamentinio tyrimo dėl asmenų, verslo subjektų ir kitų interesų grupių galimo neteisėto poveikio valstybės institucijoms priimant sprendimus ir galimos neteisėtos įtakos politiniams procesams išvadoje, kuriai pritarta Seimo 2018 m. birželio 5 d. nutarimu Nr. XIII-1228, išvadoje pateiktų aplinkybių visuma ir suformuluoti pavidimai išnagrinėti galimybes ir pateikti pasiūlymus *dėl politinių kampanijų dalyvių (politinių partijų, rinkimų komitetų) veiklos ir finansavimo sąlygų maksimalaus suvienodinimo* suponuoja poreikį sistemiskai reguliuoti visų politinių kampanijų dalyvių atsakomybę už finansavimą iš neteisėtų šaltinių. Šie pastebėjimai pakartotinai buvo išsakyti NSGK 2019-11-21 posėdyje, aptariant minėtų išvadų įgyvendinimo eigą, taip pat nepagrįsto atsakomybės diferencijavimo klausimai keliama viešose diskusijose, Transparency International Lietuvos skyriaus el. paštu pateiktose pastabose dėl Projektų. Siekiant teisėkūros ekonomiškumo ir

nuoseklumo, taip pat siekiant užtikrinti tinkamą NSGK išvadoje išdėstytų pavedimų vykdymą, reikalingi pakeitimai minėta apimtimi inkorporuoti šiose įstatymų projektų pakete.

2. Projektų aiškinamajame rašte siūlome atsisakyti, Seimui pristatant Projektų reguliavimo priemones, pridėtinės vertės nekuriančios informacijos apie darbo grupės parengtas gaires, jų pristatymo Vyriausybei procesą ir pan. (žr. aiškinamojo rašto 1, 4 punktus), akcentuojant išsamų naujai siūlomo reguliavimo apibendrinimą.

Kartu siūlytina detaliau atskleisti numatomą teigiamą siūlomų pakeitimų poveikį, pvz., verslo sąlygoms, atsižvelgiant į tai, kad pasirinktos teisėkūros priemonės, mažinant politinės korupcijos apraiškas, prisidės ir prie verslo sąlygų gerinimo (žr. aiškinamojo rašto 7 punktą).

Be to, aiškinamajame rašte, teisinio reguliavimo priemonės (organizacines, administracines) siūlome pagrįsti ir akcentuojant proaktyvią institucijų veiklos kryptį, palankesnes sąlygas pažeidimų prevencijai vykdyti. Šiuo aspektu atkreiptinas dėmesys į, mūsų nuomone, pernelyg lakonišką VRKĮ 12¹ straipsnio pagrindimą aiškinamajame rašte. Siūlome papildyti paaiškinimus, be kita ko, atskleidžiant Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Vyriausiosios rinkimų komisijos bendradarbiavimo aspektus, vykdant politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolę (pvz., ir dėl kriminalinės žvalgybos tyrimų metu gautos informacijos panaudojimo).

Aiškinamajame rašte (žr. 11 punktą) nurodoma, kad įgyvendinamuosius teisės aktus turės priimti ir Vyriausybė, tačiau Projektuose toks pavedimas nėra formuluojamas. Siūlome pašalinti neatitikimus.

3. PPI tam tikros teisinės pasekmės politinių partijų atžvilgiu yra siejamos su lėšomis, gautomis iš *neleistinų* politinės partijos finansavimo šaltinių. Siekiant išvengti reguliavimo dviprasmiškumo, taip pat užtikrinti aiškumą, siūlytina šia apimtimi peržiūrėti PPI 19 straipsnio 11 ir 12 dalis, kuriose minimos lėšos iš kitų, šiame įstatyme nenurodytų ar laikomų neteisėtais, finansavimo šaltinių (kartu minėtų straipsnio dalių reguliavimą derinant tarpusavyje). Šio pastebėjimo kontekste vertintinas ir PPI 30 straipsnis.

4. Siekiant teisės aktų aiškumo ir tikslumo, atsižvelgiant į tai, kad baudžiamajame procese nėra konstatuojamos nusikalstamos veikos, siūlome PKFFKĮ 12 straipsnyje formuluotę „nekonstatuojama nusikalstama veika“ keisti formuluote „nebuvo nustatyta, jog buvo padaryta nusikalstama veika“. Formuluotė „dėl atitinkamų lėšų baudžiamajame procese nepriimamas galutinis sprendimas“ neatitinka reguliuojamo teisinio santykio logikos, jog lėšų grąžinimas ar pervedimas į valstybės biudžetą *tęsiamas*, jeigu dėl atitinkamų lėšų baudžiamajame procese nepriimamas galutinis sprendimas. Mūsų nuomone, ši formuluotė yra perteklinė, nes kiekvienu atveju lėšų grąžinimas ar pervedimas turėtų būti tęsiamas tik priėmus galutinius sprendimus dėl ikiteisminio tyrimo arba baudžiamojo proceso pabaigos. Analogiška apimtimi koreguotina PPI 19 straipsnio 11 dalis.

5. 2019-01-01 įsigaliosianti Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 29 straipsnio redakcija numato, kad valstybės registro duomenys, registro informacija, registruoti pateikti dokumentai ir (arba) jų kopijos *neatlygintinai* teikiami valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms teisės aktuose nustatytoms funkcijoms atlikti (taip pat ir informacinių sistemų). Atsižvelgiant į tai, VRKĮ 3 straipsnio 8 dalies 1 punkto papildymas šia apimtimi perteklinis.

6. Siūlytina pagrįsti, ar VRKĮ 3 straipsnyje numatoma Vyriausiosios rinkimų komisijos teisė gauti duomenis (įskaitant ir asmens duomenis, specialiųjų kategorijų duomenis) be jokių ribojimų (ir nenurodant tikslo) pagrįsta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB, kontekste. Prireikus siūlome pasikonsultuoti su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

7. Galiojančio PKFFKĮ 22 straipsnio nuostatos reguliuoja politinių kampanijų finansavimo ir politinės reklamos stebėseną. Politinių kampanijų finansavimo ir politinės reklamos stebėseną vykdo Vyriausioji rinkimų komisija savo nustatyta tvarka ir metodais (minėto straipsnio 2 ir 3 dalys). Šio reguliavimo kontekste, mūsų nuomone, siūlomos PKFFKĮ 22 straipsnio 5 dalies nuostatos, pagal kurias Vyriausioji rinkimų komisija turi teisę kreiptis į Lietuvos radijo ir televizijos komisiją, Visuomenės informavimo etikos komisiją, žurnalistų etikos inspektorių dėl paskleistos informacijos turinio vertinimo arba atstovų delegavimo į Vyriausiosios rinkimų komisijos sudaromą darbo grupę, stokoja išbaigtumo, t.y., nėra apibrėžta, pvz., darbo grupės paskirtis, kita vertus, svarstyтина, ar tai įstatyminio reguliavimo dalykas, jei nesiekama suteikti tam tikrų funkcijų viešojo administravimo įgaliojimų kontekste (priimant sprendimus). Siūlome šiais aspektais reguliavimą tobulinti, be kita ko, Projektų aiškinamajame rašte išsamiai atskleidžiant šių priemonių paskirtį.

8. ANK nustatoma atsakomybė už politinės kampanijos dalyvio finansavimą ar rėmimą neturint tam teisės, tuo tarpu PKFFKĮ 12 straipsnio 3 dalyje asmenims taip pat numatomas draudimas daryti poveikį politinei kampanijai. Siūlomas reguliavimas turėtų būti patikslintas, siekiant atskleisti minėto poveikio turinį, taip pat detalizuojant atsakomybę už tokio draudimo nevykdymą.

9. Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo Nr. I-606 2 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatyme naujai dėstomas minėto įstatymo 21 straipsnis (įsigalios 2019-01-01), kuris taip pat keičiamas PPI. Siūlome reguliavimą peržiūrėti, siekiant sistemiskai inkorporuoti pasiūlymus, įvertinus ir tai, kad minėtame straipsnyje taip pat pateikiama nuoroda į šio įstatymo 20 straipsnio 4 dalį, kuri taip pat keičiama PPI.

10. Atkreiptinas dėmesys, kad PPI 20 straipsnio reguliavimas turi būti siejamas su sutarčių verte, o ne su suma, kaip nurodoma, atsižvelgiant į tai, kad tokia formuluo-tė vartojama

Viešųjų pirkimų įstatyme. Šioje nuostatoje siūlome patikslinti, kad sutartys apima susitarimus, sudarytus pagal Viešųjų pirkimų įstatymą (pagal PPI 26 straipsnio 3 dalį), o formuluotę „asignavimų“, siekiant nuoseklumo, papildyti „valstybės biudžeto“.

11. Teisės aktuose yra išskiriamas „šalies ūkio vidutinis mėnesinis darbo užmokestis“, todėl šia apimtimi siūlome peržiūrėti PPI 19 straipsnio 4 dalį (pagal analogiją prireikus tikslintinas ir PKFFKĮ). Kartu siūlome įvertinti, ar šioje nuostatoje nurodytos konkrečios nario mokesčio sumos taip pat nebūtų tikslinga sieti su anksčiau minėtu dydžiu.

12. PPI 19 straipsnio 12 dalyje turi būti sukonkretinta, kad „tokio pat dydžio suma“ siejama su suma, kurią politinė partija priėmė ar panaudojo iš kitų šiame įstatyme nenumatytų finansavimo šaltinių.

13. Politinė reklama savo esme yra skleidžiama informacija, todėl PPI 23 straipsnio 2 dalies reguliavimo kontekste tikslintina, kad metinio finansinių ataskaitų rinkinio prieduose nurodoma *informacija apie paskleistą* politinę reklamą ar pan. Analogiška apimtimi peržiūrėtina PPI 24 straipsnio 2 dalis.

14. Sistemiškai vertinant PPI 19 straipsnį, kuriame reguliavimas siejamas su kalendoriniais metais, siūlytina nuoseklumo laikytis ir PPI 23 straipsnio 5 dalyje. Šio straipsnio 6 dalyje „pasibaigus ketvirčiui“ tikslintina „pasibaigus *metų* ketvirčiui“, taip pat nurodytini minimų terminų atskaitos taškai. Ši pastaba taikytina ir PPI 26 straipsniui.

15. PPI 24, 26 straipsniuose nario mokesčio viešinimas siejamas su tam tikra suma, sumokėta *kalendoriniais* metais, tuo tarpu PPI 19 straipsnyje išskiriama „suma per *metus*“. Siūlytume laikytis nuoseklumo.

16. Siūlome detaliau atskleisti, prireikus papildyti reguliavimą, dėl PPI 27 straipsnio 6 dalies įgyvendinimo (koku būdu Vyriausioji rinkimų komisija kreipiasi į politinę partiją paaiškinimų, kur būtų nustatytas minimas terminas informacijai pateikti, kaip ir kada būtų atšaukiamas asignavimų sustabdymas).

17. PPI 19 straipsnio 9 dalies reguliavimas, kuriame išskiriamos „tos pačios sąlygos“ vertintinas teisinio aiškumo kontekste, akcentuojant, kad minėtos formuluotės turinys nėra detaliai atskleistas.

18. Vertinant PPI siūlomų pakeitimų apimtį, svarstyтина, ar netikslinga išskirti pereinamųjų nuostatų, pvz., dėl apskaitos pasikeitimų, garanto ir pan., reglamentuojančių iki PPI susiklosčiusius teisinius santykius, be kita ko, siekiant užtikrinti teisėtų lūkesčių apsaugą. Prireikus taikytina ir kitiems Projektams.

19. ANK 93 straipsnio 7 dalies nuostatoje nėra apibrėžta, kokiems asmenis būtų kildinama administracinė atsakomybė pagal formuluotę „kitam už sprendimo priėmimą atsakingam

asmeniui“, vertintina, ar minėta nuoroda nėra pernelyg abstrakti. Analogiškai siūlome peržiūrėti ANK 544 straipsnį.

20. Siekiant aiškumo, PKFFKĮ 10 straipsnyje tikslintina nuoroda „tokio asmens“, kuri suprantama kaip kandidatas vienmandatėje rinkimų apygardoje, į politinių partijų ir visuomeninių rinkimų komitetų keliamų kandidatų sąrašus įrašyti kandidatai ir referendumo iniciatoriai, taip pat minėta formuluotė derintina su nuoroda „fizinio asmens“, kad būtų aiškiai apibrėžta, kam taikomi politinės kampanijos finansavimo ribojimai.

21. PKFFKĮ 16 straipsnio 7 dalies normą siūlome tikslinti taip, kad būtų suformuota konkreti pareiga (vietoj „pildo“) viešosios informacijos rengėjui ar skleidėjui, kartu tikslinant šio pareigos realizavimo priemones ir atsakomybę už jos nevykdymą, nes priešingu atveju įpareigojimas lieka deklaratyvus. Be to, siūlome įvertinti, ar viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaracijos pildymas (atnaujinimas) nuolat dar sąlygoja poreikį pateikti deklaraciją Vyriausiajai rinkimų komisijai po galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo, kita vertus, anksčiau minėta pareiga turi būti derinama su pačios viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaracijos samprata (pagal sąvoką tai – Vyriausiajai rinkimų komisijai privalomas pateikti dokumentas, žr. PKFFKĮ 2 straipsnį).

22. PKFFKĮ 14 straipsnio 2 ir 3 dalyje, taip pat kitose nuostatose yra išskiriamas „politinės kampanijos išlaidų dydis“, todėl šia apimtimi, sistemiškai su minėto straipsnio 6 dalimi, tikslintina PKFFKĮ 14 straipsnio 8 dalis, 22 straipsnio 7 dalis.

23. Pažymime, kad kartu su terminu „nedelsiant“ (žr. PKFFKĮ 16, 19 straipsnius) būtų tikslinga nurodyti ir šį terminą apibūdinantį galimą maksimalų dienų skaičių (pvz., nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 1 darbo dieną).

24. Atkreipiame dėmesį, kad PKFFKĮ 17 straipsnio 4 dalies 3 punkte turi būti nurodytas minimo termino atskaitos taškas.

25. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo Nr. I-172 13 straipsnio pakeitimo įstatymas, kuris keičiamas pateikta įstatymų projektų pakete, įsigalios 2019-01-01, o Vyriausybei pavesta iki tos datos patvirtinti įgyvendinamuosius teisės aktus. Atsižvelgiant į tai, turėtų būti įvertinta reali pakeitimų priėmimo data, t.y., ar siūlomas reguliavimas bus priimtas ir įsigalios 2019-01-01, kai, be kita ko, įstatymų projektų nesiūloma Seimui svarstyti skubos tvarka. Įvertinus teisėkūros proceso trukmę, taip pat poreikį priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, atitinkamai turėtų būti sprendžiama ir dėl kitų kartu teikiamų įstatymų projektų įsigaliojimo.

Eglė Gasiūnaitė, tel. 8 706 63 766, el. p. egle.gasiunaite@lrv.lt